

ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: Ερμηνεία του άρθρου 37 παρ. 1 και 2 σύμφωνα με τη γραμματολογική μέθοδο.

Επιμέλεια εργασίας: Πολίτης Σπύρος

Email: s_polites@hotmail.com

Διδάσκων: Δημητρόπουλος Ανδρέας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή
2. Αναφορά του άρθρου 37 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος
3. γραμματολογική Ερμηνεία του άρθρου
4. Συστηματική- Τελολογική Ερμηνεία του άρθρου
5. Συμπέρασμα

1.Εισαγωγή

Ερμηνεία και Σύνταγμα συνδέονται άμεσα. Το Σύνταγμα ως νομικό κείμενο και δη ως ο υπέρτατος νόμος του κράτους, χρήζει ερμηνείας προκειμένου να διακριβωθεί το αληθινό περιεχόμενο των κανόνων του. Στην ανάπτυξη που ακολουθεί θα προσπαθήσουμε να ερμηνεύσουμε τη διάταξη του Συντάγματος που αναφέρεται στο ποιος προβαίνει στη διακρίβωση της δυνατότητας σχηματισμού κυβέρνησης που απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής

2 Αναφορά του άρθρου 37 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος

Το άρθρο 37 αναφέρει:

1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει τον Πρωθυπουργό και, με πρόταση του διορίζει και παύει τα λοιπά μέλη της Κυβέρνησης και τους υφυπουργούς.
2. Πρωθυπουργός διορίζεται ο αρχηγός του κόμματος το οποίο διαθέτει στη Βουλή την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών. Αν κανένα κόμμα δε διαθέτει την απόλυτη πλειοψηφία, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας παρέχει στον αρχηγό του κόμματος που διαθέτει τη σχετική πλειοψηφία διερευνητική εντολή για να διακριβωθεί η δυνατότητα σχηματισμού Κυβέρνησης που να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής.

3. Γραμματολογική Ερμηνεία του άρθρου

Το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 δεν ξεκαθαρίζει ποιός διακριβώνει τη δυνατότητα σχηματισμού κυβέρνησης που να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής: ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ή ο αρχηγός του πολιτικού κόμματος που διαθέτει τη σχετική πλειοψηφία στη Βουλή; Δεν ξεκαθαρίζει δηλαδή ποιο είναι το υποκείμενο του ρήματος «εξακριβώνω». Αν το υποκείμενο είναι ο αρχηγός του κόμματος της σχετικής πλειοψηφίας, η εκ μέρους του διακρίβωση της δυνατότητας σχηματισμού κυβέρνησης που να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής είναι αρκετή για το διορισμό του ως Πρωθυπουργού. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας πρέπει να προβεί στον διορισμό του. Αν, αντίθετα, υποκείμενο του ρήματος «εξακριβώνω» είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ή ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας από κοινού με τον εντολοδόχο ή ενδεχομένως και με άλλους ή και με όλους τους πολιτικούς αρχηγούς

και τα πολιτικά στελέχη των λοιπών κομμάτων, τότε ο διορισμός του εντολοδόχου δεν εξαρτάται αποκλειστικά από τη δική του εκτίμηση ως προς τη δυνατότητα παροχής ψήφου εμπιστοσύνης από τη Βουλή. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί και πρέπει να ζητήσει από τον εντολοδόχο αποδείξεις.

Η πρώτη λύση, αυτή δηλαδή που πρεσβεύει πως στη διακρίβωση προβαίνει μόνο ο δεκτής της διερευνητικής εντολής, στηρίζεται στο ότι την εξουσία αυτή θα διέθετε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αν το Σύνταγμα ανέφερε:»αν κανένα κόμμα δε διαθέτει την απόλυτη πλειοψηφία, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας παρέχει στον αρχηγό του κόμματος που διαθέτει την σχετική πλειοψηφία διερευνητική εντολή για να διακριβωθεί η δυνατότητα σχηματισμού κυβέρνησης που να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής». Κύριο επιχείρημα υπέρ της άποψης αυτής είναι πως ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, επειδή είναι υπεράνω των κομματικών ανταγωνισμών δε δικαιούται να απαιτήσει έγγραφες αποδείξεις, αφού κάτι τέτοιο προβλέπεται μόνο στην περίπτωση της ψηφοφορίας για την παροχή ψήφου εμπιστοσύνης.

Σύμφωνα με τη δεύτερη άποψη τέτοια δυνατότητα έχει μόνο ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Και αυτό γιατί στα πλαίσια της σύγχρονης κομματικής δημοκρατίας, που οι αρχηγοί των κομμάτων εκφράζουν τις θέσεις των κοινοβουλευτικών ομάδων τους, θα αποτελούσε όχι μόνο διακύβευση της σοβαρότητας ενός κόμματος, αλλά και προσβολή της αρχής της διαφάνειας των σχετικών με την ανάδειξη της κυβέρνησης διεργασιών η μη λήψη, δημοσία, θέσης ως προς την υποστήριξη ή μη ενός κυβερνητικού σχήματος.

Από το Σύνταγμα δε διαφαίνεται με σαφήνεια αν η εξουσία για διακρίβωση ανήκει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ή στον δεκτή της διερευνητικής εντολής. Στην παράγραφο 3 του ορθού 37 του Συντάγματος, ωστόσο, γίνεται λόγος για τριήμερες προθεσμίες των διερευνητικών εντολών, στοιχείο που στοχεύει στην αναζήτηση, με διαφάνεια και αντικειμενικώς διαγνώσιμη την αξιοπιστία των αρχηγών των κομμάτων. Αυτή η προθεσμία συμβάλλει στην παροχή των αποδείξεων που ζητά ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, διαφορετικά ο ρόλος του καθίσταται εντελώς τυπικός. Συνεπώς ορθότερη φαίνεται η άποψη ότι τη διακρίβωση της δυνατότητας σχηματισμού κυβέρνησης που να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής έχει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.¹

---

¹ Βλ. Κώστα Μαυρια, Συνταγματικό Δίκαιο, εκδόσεις Σάκκουλα 2002, σελ 523

Παρατηρούμε λοιπόν ότι η γραμματική Ερμηνεία του εν λόγω άρθρου, αν και δε μπορεί από μόνη της να δώσει λύση στο πρόβλημα, αποδεικνύεται εξαιρετικά χρήσιμη, διότι εντόπισε ότι η διατύπωση της συνταγματικής διάταξης αφήνει δυνατότητες υποστήριξης περισσότερων ερμηνευτικών εκδοχών. Σύμφωνα με τους κανόνες της ερμηνείας, η γραμματολογική ερμηνεία στην οποία προβαίνουμε είναι η πρώτη ερμηνεία στην οποία οφείλουμε να προβαίνουμε. Ωστόσο η μέθοδος αυτή αποτελεί μόνο την αφετηρία, την πρώτη προσέγγιση με το ερμηνευτικό πρόβλημα

Η γραμματική ερμηνεία αναζητεί το νόημα του κανόνα δικαίου μέσα από τις λέξεις και τις γλωσσικές εκφράσεις που συγκροτούν το κείμενο του, «το γράμμα» του. Ιδεώδες για την ερμηνεία είναι η ακριβής έκφραση ενός μόνο συγκεκριμένου νοήματος που αντιστοιχεί σε κάθε λέξη και σε κάθε γλωσσική έκφραση του κανόνα δικαίου. Η γραμματολογική συνταγματική ερμηνεία εμφανίζει ιδιαιτερότητες, κυρίως όσον αφορά όρους οι οποίοι δε χρησιμοποιούνται με τη στενή νομική τους έννοια, αλλά με ευρύτερο περιεχόμενο. Έτσι το Σύνταγμα συνδέει με τον τρόπο αυτό την πραγματικότητα με το δίκαιο. Η ανεύρεση του νοήματος του νόμου επιχειρείται μέσα από τον καθορισμό του νοήματος των λέξεων. Ο προσδιορισμός του νοηματικού περιεχομένου επιχειρείται είτε με την έρευνα της ετυμολογικής προέλευσης της λέξης είτε με τον καθορισμό του νοήματος των λέξεων σύμφωνα με το συντακτικό τύπο με τον οποίο εμφανίζονται, όπως συμβαίνει και με το άρθρο 37 παρ.2 για το οποίο έγινε λόγος ανωτέρω.

Χαρακτηριστική περίπτωση όπου ο νομοθέτης² δεν επιθυμεί να εκφράσει ένα και μόνο νόημα με τον κανόνα δικαίου, τον οποίο θεσπίζει, είναι οι αόριστες νομικές έννοιες που χρησιμοποιεί. Οι περιπτώσεις των αόριστων εννοιών και των πολυσημιών δείχνουν πόσο πολύ απέχει η γραμματική ερμηνεία από το να μας λύσει το πρόβλημα της σύλληψης του νοήματος του νόμου. Διαδραματίζει ωστόσο αποφασιστικό ρόλο γιατί συμβάλλει στη διαπίστωση ότι το κείμενο του νόμου έχει κάποια ασάφεια, βοηθάει στην αντιμετώπιση της, με το να μας παρέχει τις εναλλακτικές ερμηνευτικές εκδοχές και γιατί χαράζει τα απώτατα όρια, πέρα από τα οποία δε μπορεί να επεκταθεί η ερμηνεία του νόμου.³

Η προσφυγή στο γραμματικό νόημα δεν είναι αυτοτελής τρόπος ερμηνείας, αλλά η πρώτη αφορμή της τελολογικής ερμηνείας. Δε μπορεί να περιορισθεί κάποιος ποτέ

---

² Βλ. Φίλιππο Σπυροπουλο, Η Ερμηνεία του Συντάγματος. Εφαρμογή ή υπέρβαση της παραδοσιακής μεθοδολογίας του δικαίου; Σελ 51

³ Βλ. Παύλο Σουρλα, Μια εισαγωγή στην επιστήμη του δικαίου, σελ 168

έστω και στο σαφές γραμματικό νόημα αλλά κατ' ανάγκη θα διεισδύσει στο τελολογικό νόημα. Αυτό ακριβώς κάνουμε και στο άρθρο 37 παρ. 2 του Συντάγματος. Η βάση για την ερμηνεία του άρθρου είναι η γραμματική, αλλά στη συνέχεια προκείμενου να δώσουμε απάντηση στο ζήτημα που προκύπτει σχετικά με τη διακρίβωση της δυνατότητας σχηματισμού κυβέρνησης που να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής, καταφεύγουμε στην συστηματική και τελολογική ερμηνεία, οι οποίες και συγκλίνουν υπέρ του ότι στην εν λόγω διακρίβωση προβαίνει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

4.Συστηματική- Τελολογική Ερμηνεία του άρθρου

Η συστηματική ερμηνεία καθορίζει το νόημα της διάταξης με βάση την ένταξη της στο γενικότερο και ειδικότερο σύστημα κανόνων δικαίου στο οποίο αναφέρεται.

Η τελολογική ερμηνεία επιδιώκει την ανεύρεση του αντικειμενικού νοήματος με βάση το σκοπό του νόμου. Έτσι λοιπόν, εντάσσουμε το ζήτημα της διακρίβωσης στην όλη προβληματική γύρω από το διορισμό του Πρωθυπουργού, που ρυθμίζεται στο άρθρο 37 του Συντάγματος και στη συνέχεια αναζητούμε το σκοπό του συντακτικού νομοθέτη ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα. Γι' αυτό και βάσιμα μπορεί να υποστηριχθεί πως ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν οφείλει να αρκείται σε διαβεβαιώσεις ως προς τη δυνατότητα συγκέντρωσης πλειοψηφίας, προκείμενου να παράσχει εντολή σχηματισμού κυβέρνησης, αλλά οφείλει και δικαιούται να απαιτεί την ύπαρξη σαφών σχετικών ενδείξεων.

Συμπέρασμα

Η εφαρμογή της γραμματικής μεθόδου σχετικά με την απάντηση στο ζήτημα ποιος διακρίβώνει τη δυνατότητα σχηματισμού κυβέρνησης δίνει το πρώτο και καθοριστικό ερέθισμα για την αναζήτηση των κατάλληλων ερμηνευτικών λύσεων. Ερμηνείες οι οποίες οδηγούν στο συμπέρασμα πως τέτοια δυνατότητα ανήκει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο ως ανώτατος άρχοντας στο διορισμό του Πρωθυπουργού και στο σχηματισμό κυβέρνησης που απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής.

Περίληψη

Η εφαρμογή της γραμματικής μεθόδου σχετικά με την απάντηση στο ζήτημα ποιος διακριβώνει τη δυνατότητα σχηματισμού κυβέρνησης δίνει το πρώτο και καθοριστικό ερέθισμα για την αναζήτηση των κατάλληλων ερμηνευτικών λύσεων. Ερμηνείες οι οποίες οδηγούν στο συμπέρασμα πως τέτοια δυνατότητα ανήκει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος Διαδραματίζει σημαντικό ρόλο ως ανώτατος άρχοντας στο διορισμό του Πρωθυπουργού και στο σχηματισμό κυβέρνησης που απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής.

The application of grammatical method with regard to the answer in the question who it verifies the possibility of shaping of government gives the first and decisive stimulus for the search of suitable explanatory solutions. Interpretations what lead to the conclusion that such possibility belongs in the Chairman of Democracy, which Plays important role as maximum sovereign in the nomination of Prime Minister and in the shaping of government that enjoys the confidence of Parliament.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Φίλιππος Κ. Σπυρόπουλος, Η Ερμηνεία του Συντάγματος. Εφαρμογή ή υπέρβαση της παραδοσιακής μεθοδολογίας του δικαίου; εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 1999
2. Κασιμάτης /Μαυριάς, Ερμηνεία του Συντάγματος Ι, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 2003
3. Ανδρέας Γ. Δημητρόπουλος, Γενική Συνταγματική Θεωρία, Θ΄ έκδοση, Αθήνα 2001

4. Κωνσταντίνος Δ. Τσάτσος, Το πρόβλημα της ερμηνείας του δικαίου, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 1978